

12.11.2012

SELVITYS OSALLISTUVAN BUDJETOINNIN MALLEISTA

Kaupunginhallitus päätti (9.1.2012, §18) käynnistää selvityksen osallistavasta budjetoinnista liittyen Demokratia-ryhmän esitysten jatkovalmisteluun. Jatkovalmistelusta on annettu kaupunginhallitukselle 25.6.2012 tilannekatsaus ja tässä yhteydessä Khs on päättänyt alueellisen osallistumisen kokeilusta 1.1.2013 alkaen. Kokeilusuunnitelma on esitettävä kaupunginhallitukselle 30.11.2012 mennessä.

Helsingin kaupunginhallituksen asettama Demokratia-ryhmä jätti marraskuussa 2011 loppuraporttinsa. Tässä yhteydessä ryhmä teki monia esityksiä, joilla on tarkoituksena muun muassa parantaa demokratiaa alueellisesti, edistää suoraa demokratiaa ja lisätä valmistelun avoimuutta. Keskeisenä keinona alueellisen demokratian kehittämisessä on mainittu osallistuva budjetointi, jota todetaan käytetyn erilaisin variaatioin eri puolilla maailmaa myös paikallishallinnossa. Osallistuvan budjetoinnin keinoin kaupunkilaisten osallistumismahdollisuuksia voitaisiin lisätä ja osallistumiskynnystä madaltaa.

Demokratia-ryhmä esitti, että osallistuvan budjetoinnin toteutusmahdollisuuksista Helsingissä laaditaan selvitys, jonka pohjalta valmistellaan esitys osallistuvan budjetoinnin kokeilusta. Ryhmä totesi vielä, että Helsingin omien pilottihankkeiden ja kansainvälisten kokemusten perusteella harkittaisiin, miten osallistuva budjetointi voidaan liittää alueelliseen demokratiaan.

Kansainvälisiä selvityksiä osallistuvasta budjetoinnista on olemassa runsaasti. Ne kuitenkin painottuvat voimakkaasti trendin aloittaneen Porto Alegren ja sen seuraajien kokemuksiin, espanjan- ja portugalkieliseen osaan maailmaa. Hallintoperinteen ja toimintaympäristön erilaisuuden takia kokemusten soveltaminen Helsinkiin edellyttää lisätietoa.

Mikä olisi painotus Helsingin osallistuvan budjetoinnin kokeilussa? Taivotteeksi on todettu osallistumiskynnyksen madaltaminen, asukastilaisuuksien käyttö demokratian edistämiseksi ja alueellinen toimintatapa. Löytyykö kansainvälisistä kokemuksista hyviä käytäntöjä, jotka johtavat tälle polulle?

12.11.2012

OECD:n ja Maailmanpankin raportti

Eri lähestymistapoja osallistuvaan budjetointiin on tyypitelty mm. maailmanpankin tutkimusinstituutin ja OECD:n yhteisessä tutkimushankkeessa ¹, joka on julkaistu v. 2007.

OECD:n jäsenmaihin keskittyneessä raportissa on havaittu hankkeiden jakautuvan kolmeen pääryhmään tavoitepainotuksen mukaan; on arviointiin painottuvia, päättäjien ja kansalaisten lähentämiseen painottuvia sekä osallistamiseen painottuvia hankkeita. Hankkeissa valitut menettelytavat näyttävät olevan sidoksissa valittuun painotukseen. Termi ”osallistuva budjetointi” on muuttunut yleiskäsitteeksi, joka ei sellaiseen riitä täsmällisen etenemispolun hahmottamiseen.

Arviointiin painottuvissa toimintamalleissa kansalaiset ja kansalaisjärjestöt esittävät kokonaisen vaihtoehtobudjetin tai korjauksia laaditun budjetin alakohtiin. Poliittiset vaikutukset seuraavat usein viipeellä. Keskeinen huomio kiinnittyy usein hankintojen toteuttamiseen taloudellisemmin, lähituottajilta jne. (Meksiko)

Poliitikkojen ja kansalaisten lähentämiseen painottuvissa toteutuksissa on avattu valmisteluvaiheessa tilaisuuksia kuulemiseen joko yleisötilaisuuksissa tai sähköisesti, on pidetty toimielinten avoimia valmistelukouksia jne. (Australia, Ranska). Eryteisesti sähköisistä kuulemismenettelyistä on useita kokeiluja ja toteutusmalleja. Saadun kansalaispalautteen prosessointi vaatii huolellista valmistelua ja resursointia. Päätöksenteon tueksi voidaan näin saada aktiivisten kansalaisten mielipidekirjo etukäteen ja päätöksen sisältöä voidaan mahdollisesti korjata lähemmäksi yleistä kantaa.

Osallistavassa lähestymistavassa taloudelliset resurssit ohjataan käytettäväksi päätöksenteossa, johon kansalaiset pääsevät suoraan osallistumaan. Esimerkkejä jollekin hallinnonalalle tai johonkin selvärajaiseen kohderyhmään (nuoret) sovelletusta osallistavasta menettelystä on myös paljon. Laajemmissa hankkeissa on sovellettu erilaisia menettelyjä, joilla on satunnaisesti poimittu alueen väestöstä jury tai paneeli huolehtimaan tietyn määrärahan käyttämisestä koko kohderyhmää edustaen. Tällöin on voitu myös painottaa sosiaalisia näkökohtia, kuten osallistavan budjetoinnin trendin aloittaneessa Porto Alegressa.

OECD:n ja maailmanpankin tutkimusinstituutin vertailututkimuksessa on käyty läpi 40 osallistavan budjetoinnin hanketta. Näistä ilmeisesti vain Meksikon julkisen hankintatoiminnan arviointiin liittyneessä pro-

¹ Beyond Public Scrutiny: Stocktaking of Social Accountability in OECD Countries; Caddy – Peixoto – McNeil; Washington D.C. 2007.

12.11.2012

sessissa on saavutettu julkisten menojen säästöjä. Muissa tapauksissa on säästöjen syntyminen ja hallinnon responsiivisuuden tai tuottavuuden parantuminen jäänyt vaille näyttöä, osin syystä että osallistavan toiminnan aiheuttamia lisäkustannuksia ei ole koottu tai raportoitu. Porto Alegresta on esitetty tieto, että kaupungin terveys- ja sivistystoimen budjetti kasvoi nelinkertaiseksi kymmenessä vuodessa osallistuvan budjetoinnin alettua.

Tutkituista 40 tapauksesta 14:ssä osallistumisen tuloksia pidettiin muodollisesti jollain tavalla päätöksentekoa sitovina. Australiassa sitovuus oli määritelty laissa (Charter of Budget Honesty) ja mm. Ranskassa sitovuus oli luonteeltaan poliittista. Tutkimuksen eräänä johtopäätöksenä oli, että tulosten sitovuuden aste lieveni alueen koon kasvaessa. Toisaalta havaittiin, että kansalaisten kanssa saavutettua neuvottelutulosta kunnioitettiin ilmankin mitään muodollista sitovuuslauseketta.

Puolet tapauksesta oli sellaisia, joissa osallistuvaa menettelyä sovellettiin tietyn kohderyhmän kanssa ("nuoret", "pieni- tai keskituloiset kotitaloudet"). Avoimen valintamenettelyn riskinä havaittiin, että mukaan pyrkii omaa etuaan ajavia henkilöitä. Kohderyhmäkohtaisen menettelyn riskinä taas on, että päättäjät eivät saa tietoa enemmistön todellisista mielipiteistä käsiteltävässä asiassa. Osallistujajoukon edustavuuteen ja tasapainoisuuteen pitää näin aina kiinnittää erityistä huomiota, olipa valintatapa mikä tahansa. Hyvänä kompromissina selvitys suosittelee Berliinin kansalaisjury-mallia, joka yhdistelee kohderyhmä- ja satunnaisvalinnan käytäntöjä.

Valtaosassa tutkituista tapauksista tiedotusvälineillä oli keskeinen rooli osallistuvan budjetoinnin vaiheissa; yleisön tietoisuuden herättämisessä, vaihtoehtojen tiedottamisessa, työskentelyn kuvauksessa jne. Näkyvän tiedotuksen puuttuminen sai aikaan osallistuvien kansalaisten turhautumista prosessiin, koska he eivät saaneet yleisön palautetta eivätkä tulokset näkyvyyttä.

Medborgardialog-hanke Ruotsissa

Viime vuosina mm. Ruotsissa on selvitetty kansalaisbudjetointia (medborgarbudget) osana Ruotsin kunnallisliiton vetämää demokratiaselvitystä. Mukaan ilmoittautuneet kunnat ovat verkostoituneet yhdessä tutkimaan mahdollisuuksia vuoteen 2015 ulottuvassa hankkeessa, jossa portugalilainen Coimbran yliopisto vastaa tieteellisestä analyysistä. Julkaisu "Medborgarbudget i Sverige, Europa och världen" ilmestyi vuonna 2011².

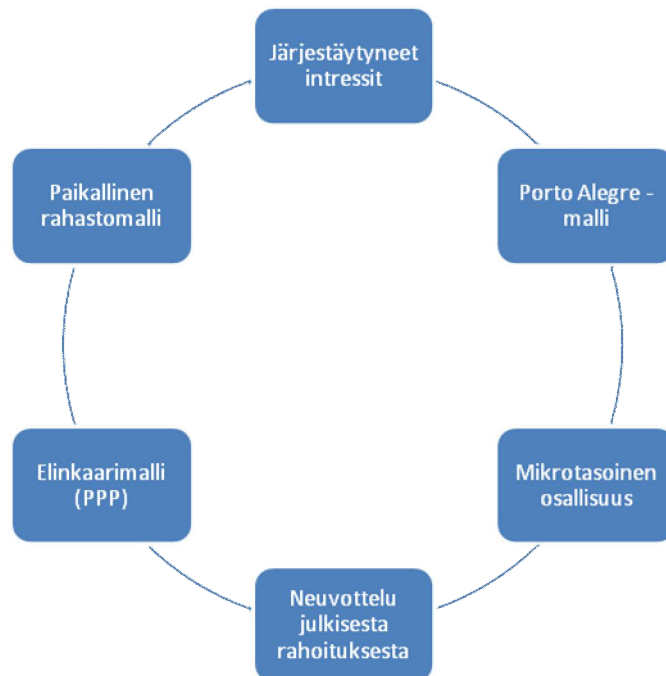
² Medborgarbudget i Sverige, Europa och världen. Sveriges Kommuner och Landsting, 2011. ISBN 978-91-7164-771-9.

12.11.2012

Ruotsin tapauksessa tavoitellaan lähinnä kansalaisten parempaa vuorovaikutusta vaaleilla valittujen päättäjien kanssa toiminnan tehokkuuden parantamiseksi ja investointien järjestyksen määrittämiseksi kansalaisten tahtotilaa myötäillen – ei varsinaista kansalaisten päätösvallan lisäämistä. Toisena selvänä tavoitteena on kansalaisten osallisuuden lisääminen yhteiskuntaelämässä.

Ruotsalaisten selvityksessä on todettu osallistuvan budjetoinnin kansainvälisesti olevan prosessi, joka muotoutuu paikallisten olosuhteiden mukaan, ei yksittäinen keino osallistumisen laajentamiseksi. Tutkijat³ ovat tunnistaneet kuusi ihannetyyppiä osallistuvasta budjetoinnista. Nämä kuusi tyyppiä tuskin missään esiintyvät puhtaassa muodossa, vaan erilaisina yhdistelminä.

Tutkijoiden mukaan neljä kriteeriryhmää vaikuttaa siihen, kuinka edellä mainitut kuusi ihannetyyppiä kulloinkin painottuvat. Kriteerejä ovat historialliset taustatekijät, kansalaistoiminnan organisointi, päätöksentekoprosessin tyyppi sekä kansalaisyhteiskunnan rooli osallistuvan budjetoinnin prosessissa.

Porto Alegre –mallia on Euroopassa sovellettu lähinnä Espanjan ja Portugalin kunnissa. Prosessi on avoin kaikille kansalaisille, jotka valit-

³ Sintomer, Y; Allegretti, G; Hertzberg, C; Röcke, A. Useita tutkimuksia ja julkaisuja; mm. "Learning from the South, Participatory Budgeting Worldwide – an invitation to global cooperation", 2010 (art.). + "Participatory budgets in a European comparative approach. Perspectives and chances of the cooperative state at the municipal level in Germany and Europe", 2005.

12.11.2012

sevat keskuudestaan hallinnon kanssa neuvottelevan ryhmän; yritykset eivät kuitenkaan saa osallistua; neuvottelu suuntautuu paikallisiin investointeihin ja asukkaiden esille tuomien hankkeiden priorisointiin, usein jostain määrätystä teemasta. Päätökset tehdään lopulta kunnan normaalissa päätöksentekojärjestelmässä, ja mallissa seurataan talousarvion vuosikellon vaiheita.

Mikrotasoinen osallisuus –malli koskettaa tiettyä naapurustoa tai tiettyä kansalaisryhmää tai se järjestyy tietyn teeman ympärille. Päätäjille tehdään hanke-ehdotuksia, joista poimitaan toteutukseen osa ilman varsinaista priorisointivaihetta; epämuodollisia kokouksia järjestetään. Mallia on sovellettu Portugalin, Ranskan ja Belgian kunnissa, usein sosiaalisesti ongelmallisissa asuinkortteleissa. Tavoitteena on ollut kommunikaation parantaminen viranomaisten ja asukkaiden kesken; myös paikallisyhteisön kehittyminen yhteisen tekemisen kautta.

Neuvottelu julkisesta rahoituksesta –malli on peräisin Uuden Seelannin Christchurchista ja ajatuksellisesti perustuu New Public Management –liikkeeseen ja vaatimukseen julkishallinnon avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä. Talousarvio esitellään kansalaisille, jotka voivat tehdä esityksiä painotuksista. Kanssakäyminen on luonteeltaan neuvoa-antavaa ja usein valitaan tavallisista kansalaisista satunnaisotannalla ryhmä, joka saa varsinaisesti tehtäväkseen ottaa talousarvioon kantaa. Mallissa voidaan käsitellä laajasti niin investointi- kuin käyttötaloutta.

Elinkaarimalli ottaa huomioon yritysten tarpeet kehittää toimintaympäristöään, ja ne toivotetaan tervetulleeksi myös rahoittamaan yhteisesti sovittuja hankkeita. Malli edellyttää jonkinlaisen foorumin perustamista yhteisten resurssien hallitsemiseksi ja kohdentamiseksi parhaiksi katsottuihin käyttökohteisiin. Elinkaarimallia on sovellettu ensisijaisesti itä-Euroopassa, yleensä selkeisiin projekteihin, usein julkishallinnosta sivussa eikä sen osana.

Paikallinen rahasto-malli on levinnyt Englantiin ja muistuttaa mikrotasoista osallisuusmallia siinä, että tavoitteena usein on paikallisen yhteisön kasvu ja osanottajien integrointi. Toiminta rahoitetaan julkisista varoista paikallisesti tai kansallisesti ja hankkeet luodaan niin perustamalla, että kaikilla asukkailla periaatteessa on mahdollisuus osallistua niihin. Hallintoa varten kootaan toimieliin paikallisten (korttelitasoisten) ryhmien edustajista päättämään rahoituksesta; toteutusvastuu on kuitenkin lähimmän tason ryhmällä itsellään.

Järjestäytyneiden intressiryhmien malli lähestyy elinkaarimallia, mutta siinä kunnan rooli on keskeisempi. Myöskään tarve kytkeä yritysrahoitusta hankkeiden toteutuksen tueksi ei ole samalla tavalla korostunut tässä mallissa. Mallia käytetään myös seudullisella tasolla, ja osallistu-

12.11.2012

vat ryhmät ovat paikallisia yhdistyksiä ja järjestäytyneitä ryhmiä. Mallin tarkoitus on tuoda esiin tarpeita ja keskustella julkishallinnon toiminnan painotuksista tätä taustaa vasten. Ryhmät myös saavat paremmin tietoa toistensa odotuksista ja voimavaroista mahdollisessa yhteistyössä. Yksittäisten kansalaisten ääni ei suoraan kuulu tässä mallivaihtoehdossa.

Meilläkin on jo kokemuksia

Termi ”osallistuva budjetointi” on muuttunut eräänlaiseksi yleiskäsitteeksi erilaiselle kansalaisten osallistumiselle julkisten palveluiden taoudelliseen ja toiminnalliseen priorisointiin. Laajimmassa merkityksessä voidaan katsoa ainakin osa Helsingin normaaleista avustuspäärahoista eri toimialoilla kuuluvaksi käsitteen piiriin.

Hallintokunnat toteuttavat budjettihankkeitaan usein yhteistyössä paikallisten järjestöjen ja muiden asukasaktiivien kanssa; suunnitelmia laadittaessa järjestetään kuulemisia; erityisinä teemavuosina on osoitettu määrärahoja käytettäväksi nimenomaan asukkaiden kanssa päättäen (mm. Segregaation ehkäisy ja kumppanuuden teemavuosi 1999, 10 milj. mk); EU:n rakennerahastovaroja on saatu paikalliseen palveluiden kehittämiseen; Lähiöprojekti⁴ on vuodesta 1996 alkaen pyrkinyt mm. tukemaan kansalaisten toimintaedellytyksiä heidän omalla asuinalueellaan viranomais- ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyössä.

Helsinki kokeili vuosina 1986–1991 myös ns. alueellisten kehittämisrahojen jakamista, johon budjetoitiin noin miljoona markkaa vuosittain kaupunginhallituksen erillisesti päätettäväksi. Järjestelmää ei katsottu enää tarkoituksenmukaiseksi jatkaa hakemusten määrän voimakkaan vähentymisen jälkeen v. 1990.

Kokemuksia palvelukokonaisuuksien ja eri laitosten toiminnan kehittämisestä yhdessä palvelun käyttäjien tai lähiasukkaiden kanssa on kertynyt jo usealta vuosikymmeneltä ja ilmeistä on, että puolin ja toisin tarpeelliseksi katsottuja toimintamuotoja ja vaikutuskanavia on syntynyt matkan varrella, osa määräaikaisena, osa toistaiseksi jatkuvana toimintana.

Demokratiassa on kyse päätösvallassa, entä osallistumisessa?

Kun julkisuudessa on tuotu esille huoli demokratian toimimattomuudesta kaupungeissa ja osallistumisen yleisestä vähenemisestä, ei tällaisesta ole ainakaan Pääkaupunkiseudun demokratiaindikaattoritutkimuksen mukaan näyttöä. Äänestysaktiivisuus kylläkin on toivottua alhaisempi ja

⁴ <http://lahioprojekti.hel.fi/>

12.11.2012

vaativiin kunnallisiin luottamustehtäviin on ollut entistä vaikeampi rekrytoida ehdokkaita, mutta indikaattoritutkimuksessa arvuutellaan, ”onko näissä ilmiössä pikemminkin kyse puoluejärjestelmän kuin demokratian kriisistä.”⁵ —

Yleisen passiivisuuden huolen sijaan demokratiaindikaattoritutkimuksessa on kiinnitetty huomiota toiseen ongelmaan: ”Laskevan vaaliaktiivisuuden ohella tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että kuntalaiset erilaistuvat osallistujina. Käytännössä erilaistuminen merkitsee sitä, että aktiivisimmat kuntalaiset seuraavat kunnallispolitiikkaa valppaasti ja pyrkivät vaikuttamaan kunnan toimintaan useilla eri tavoilla, samalla kun osa kuntalaisista jää täysin passiiviseksi suhteessa kotikuntansa suunnitteluun ja päätöksentekoon. Näistä muutostrendeistä huolimatta kansalaisten yleinen arvostus demokratiaa kohtaan on kuitenkin pysynyt varsin korkeana.”⁶ —

Kansalaisten mielenkiinnon kohteet toki vaihtelevat ajassa, ja myös osallistumisessa on muoti-ilmiöitä sektoreittain. Vaikkapa viimeaikainen kiinnostus lähiruokaan ja pop-up-ravintoloiden saama huomio saattavat laimentaa osallistumisaktiivisuutta jollain muulla elämänalueella. Hallinnon on mahdotonta suunnitella toimintaansa niin, että tällaiset ilmiöt voitaisiin ennakoiden sovittaa mukaan.

Vuorovaikutukselle kuntalaisten ja päättäjien/viranomaisten kesken on nykyään paremmat tekniset, koulutukselliset jne. edellytykset kuin koskaan aikaisemmin. Sosiaalisen median suosio antaa välineitä jopa kansanliikkeiden käynnistämiseen hyvin nopealla aikataululla. Yhteydenpito sähköisillä välineillä päättäjiin on helppoa; jopa usean henkilön kokouksia voidaan järjestää verkon yli. Yhteydet ovat toimivia paitsi julkishallintoon, myös kansalaisjärjestöihin, puolueisiin jne. Voisi ajatella, että demokraattisessa järjestelmässä ei ole ainakaan yhteyksien puuttumisesta johtuvaa ongelmaa.

Päätöksenteon pohjaksi valmistellun tiedon avoin jakaminen tekee mahdolliseksi myös entistä tasaveroisemman keskustelun päättäjän ja kansalaisten välillä.

Demokraattisen päätöksenteon haasteena on nähty mahdollisen kuntarakenteen uudistuksen seurauksena päättäjää/äänestäjä – suhteen heikkeneminen. Pelkkää vuorovaikutukseen liittyvää suhdelukua vaikeammin ratkaistava ongelma on äänestäjien mahdollisuus hahmottaa suurempaa aluetta koskevia asiakokonaisuuksia. Tämä ongelma säilyy olemassa siitä riippumatta, onko seudullinen päätöksenteko yksi- vai

⁵ Pääkaupunkiseudun demokratiaindikaattorit – käsikirja, s.7. Helsingin kaupungin tietokeskus, 2009. ISBN 978-952-223-376-9

⁶ ibid. s. 7

12.11.2012

moniportaista, jos kansalaisille joka tapauksessa halutaan tarjota mahdollisuus ottaa kantaa.

Helsingissä on pyritty tehostamaan toimintoja ja tässä mielessä mm. purettu 2000-luvulla sosiaali- ja terveystalokuntien aluejaostojärjestelmä ja siihen liittynyt alueorganisaatio. Pyrkimys luoda uusi alueellinen osallistumismalli voidaan nähdä kulkemisena tätä trendiä vastaan. Jos kuitenkin ei ole tarkoitus delegoida päätöksentekoa lähialueelle, vaan motivoida kuntalaisia osallistumaan, tavoite tulee ymmärrettäväksi.

Kaikki asiat voidaan sitovasti päättää vain kerran, vain yhdellä tasolla – osallisuutta voi sen sijaan olla useilla tasoilla. Helsingissä päätöksenteko ja hallinto perinteisesti on keskushallintoa lukuun ottamatta voimakkaasti sektoroitunutta ja toimialojen päällekkäistä toimintaa karsastetaan; sen sijaan sektorien yhteistyötä myös lähialueella on kannustettu. Päätöksenteossa on kullakin toimielimellä oltava oma toimivaltansa, ja sen puitteissa myös budjetti tulee rakentaa.

Avainkysymys on, voidaanko ja kuinka tarkkaan alueellisesti koota yhteen eri sektoreiden talousarvioista vain ne kohdat, joihin alueellisesti voitaisiin yhteisesti esittää priorisointi- tai mitoitustavoitteita asukkaiden näkökulmasta? Kuinka hyvin alueellinen tahdonmuodostus voidaan ottaa huomioon sektorikohtaisessa päätöksenteossa? Tämä on varmasti riippuvaista alueen koosta ja myös tarkasteltavien sektorien määrästä.

Hallinnollisesti on ratkaistava, minkä sektorin kuuluu koota osallistumistoiminnassa käsiteltävä yhteinen tietopohja ja valmistella muu aineisto käyttökelpoiseen muotoon, järjestää osallistumisen puitteet jne.

Olisiko Ruotsin kuntaliiton selvityksessä kuvatusta mallintamisesta apua, kun ajatellaan Helsingissä tavoitteeksi asetettuja kolmea tekijää: osallistumiskynnyksen madaltaminen, asukastilaisuuksien käyttö ja alueellinen toimintatapa?

Sintomerin ym. hahmottelemien mallien joukosta voisi ”Neuvottelu julkisesta rahoituksesta” – malli vastata meillä parhaiten tarvetta kaupunginosa- tai peruspiiritasoiseen budjettiprosessiin osallistumiseen. ”Mikrotasoinen osallisuus” – malli on tarpeettoman hienojakoinen laajasti sovellettuna, vaikka se yksittäisissä kortteleissa voisi sopia myös asuminen neuvonjohdon työkalupakkiin. ”Porto Alegre” – malli painottuu asukkaiden esittämiin hankkeisiin, mikä Helsingissä voi olla tarpeeton raja. ”Elinkaari-” ja ”Paikallinen rahasto” – mallit johtavat herkästi oman taloushallinnon syntymiseen paikallisena.

12.11.2012

Sen paremmin OECD:n kuin Ruotsin kuntaliiton tutkimuksissakaan ei ole otettu kantaa osallistuvan budjetoinnin hankkeiden vastuukysymyksiin tai riskienhallintaan. Ilmeisesti oletus on, että riskit kannetaan normaalin hallinnon puitteissa, koska on ilmeisen vaikea kohdistaa vastuita hyvinkin vapaaehtoisen tai verkostomaisen toiminnan osallistujille. Mikäli vastuuta korostettaisiin, se voisi toimia osallistumisen laajentamistavoitetta vastaan.

Helsingiläiset näyttävät olevan valmiita osallistumaan erilaisten tapahtumien yleisönä, jopa järjestämään lähialueellaan satunnaisesti yhteistä toimintaa, kyläjuhlia tms. Nimienkeruudresseihin saadaan allekirjoituksia. Nettikirjoittelu ja – vaikuttaminen on yhä yleisempää. Kuitenkaan toiminta nykyisissä organisoiduissa muodoissa kaupunginosien asukasyhdistyksissä ei vedä kuntalaisten valtaosaa mukaan – ainakaan ellei ole jotain akuuttia kiistakysymystä käsiteltävänä.

On mahdollista, että osallistuvan budjetoinnin organisointi toisi lisää ihmisiä yleishyödylliseen kansalaistoimintaan. On myös mahdollista, että pääasiassa samat ihmiset, jotka jo toimivat jollain tasolla, jossain organisaatiossa, vain siirtävät osan aktiviteeteistaan uuteen järjestelmään. Ihmisten vapaa-ajasta kilpailevat monet asiat ja harrastukset, ja he arvioivat tiedostamattaankin käyttämänsä panoksen ja siitä syntyvän tuotoksen hyötysuhdetta. Varmempaa tietoa on saatavissa vain kokeilun kautta.

Avoin informaatio

Avoimen tiedon tarjoaminen ja mm. talousarvion havainnollisuuden lisääminen tukevat kaikkia osallistuvan budjetoinnin ratkaisumalleja. Helsinki on osallisena hallinnon avointa tiedonluovutusta edistävissä hankkeissa, kuten [Helsinki Region Infoshare](#) ja [Open Spending](#)

Kaupunkilaisten ja muiden tahojen vaihtoehtoisen budjetoinnin mahdollistamiseksi Helsinki Region Infoshare www.hri.fi verkkopalveluun on avattu kaupungin taloustietoja laajasti ja yksityiskohtaisesti. Palvelussa ovat Helsingin kaupungin vuosien 2009–2011 tulot ja menot tilinpäätöksen mukaan. Tiedot löytyvät virastoittain tilitasolle. Aineistosta puuttuu osa virastoja esim. Rakennusvirasto ja Stara sekä liikelaitokset. Tiedot mahdollistavat kaupungin talousarvio- ja tilinpäätöslukujen käytön esim. vaihtoehtoisten budjettien laadintaan niin kaupunki- kuin virastotasolla.

Helsingin taloustiedot ovat HRI-palvelussa julkaistuna nykymuodossaan niin yksityiskohtaisesti, että on perusteltua keskittyä viestittämään tehdyistä avauksista ja lisätä niiden hyödyntämistä ennen kuin käytetään merkittävästi lisää resursseja tähän työhön.

12.11.2012

Päätelmiä

Helsingissä on ainakin 1970-luvulta alkaen tutkittu mahdollisuuksia kehittää päätöksentekoa ja avata kaupungin osissa kuntalaisille mahdollisuus osallistua yhteisten asioiden käsittelyyn lain vaatimaa minimitasoa laajemmin.

Myös kansainvälisissä tutkimuksissa ymmärretyn osallistuvan budjetoinnin käsitteen piiriin sisältyvää toimintaa jo esiintyy tai on kokeiltu Helsingissä. Toiminta on vastannut edellä esitetyn luokituksen mukaan yleensä Mikrotasoinen osallisuus – mallia tai Järjestäytyneiden intressiryhmien mallia. (kattava toiminta-avustusjärjestelmä; asukkaiden ja järjestöjen kuuleminen hankkeissa; teemavuodet, projektit; aluetyö jne.)

Kaikki osallistuvan budjetoinnin kansainvälisesti tunnetut toimintamallit eivät näytä Suomeen soveltuvilta. Jos osallistumismalleja harkitaan otettavaksi käyttöön, tulee käydä läpi eri osapuolten vastuut ja riskinäkymät sekä muutoksenhakukeinojen sovellettavuus suomalaisen kunnan toimintakehyksessä.

Avoimen tiedon tarjoaminen ja mm. talousarvion havainnollisuuden lisääminen tukevat kaikkia osallistuvan budjetoinnin ratkaisumalleja. Kansantajuisia sovelluksia avoimesta datasta vielä odotetaan.

Postiosoite

PL 20
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
taloussuunnittelukeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/taske>

Puhelin

+358 9 310 2505

Faksi

+358 9 310 36204

Y-tunnus

0201256-6
Alv.nro FI02012566

Tilinho FI06 8000 1200 0626 37